

Sygn. akt I C 1440/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Aneta Fiałkowska – Sobczyk

Protokolant: Aneta Łokaj

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2014 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa (...) Spółki z o. o. z siedzibą w S.

przeciwko R. R., K. S. i T. S.

o zapłatę

I. uchyla w całości nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym dnia 22 maja 2013 r. co do pozwanych R. R., K. S.

i T. S.;

II. powództwo oddala;

III. zasądza od powoda (...) Spółki z o. o. z siedzibą w S. na rzecz pozwanego R. R. kwotę 7 217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. nakazuje powodowi (...) Spółce z o. o. z siedzibą w S. uiścić na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego we Wrocławiu) kwotę 15 381 zł tytułem opłaty sądowej od zarzutów od uiszczenia, której pozwani byli zwolnieni.

Na oryginale właściwy podpis.

Sygn. akt I C 1440/13

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) Spółka z o. o. z siedzibą w S. domagała się w postępowaniu nakazowym zasądzenia solidarnie od pozwanych T. Z., R. R., K. S. i T. S. kwoty 410 173,81 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 06.04.2013 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu.

W uzasadnieniu żądania pozwu strona powodowa wskazała, że jest wierzycielem z weksła własnego wystawionego przez pozwaną T. Z., a poręczonego przez pozwanych R. R., K. S. i T. S. opiewającego na kwotę 410 173,81 zł płatnego w dniu 05.04.2013 r. Pozwani pomimo wezwania nie stawili się do wykupienia weksła.

Nakazem zapłaty z dnia 22.05.2013 r. w postępowaniu nakazowym Sąd Okręgowy we Wrocławiu orzekła zgodnie z żądaniem pozwu.

Powyższy nakaz zapłaty został skutecznie zaskarżony w całości przez pozwanych T. S., K. S. i R. R..

Pozwani T. S. i K. S. podnieśli zarzut nieważności poręczenia wekslowego w związku z brakiem zgody współmałżonka na zaciągnięcie zobowiązania wekslowego oraz - z powołaniem na art. 5 k.c. i art. 509 k.c.- wskazali na brak podstawy faktycznej i prawnej dochodzonego roszczenia. Dodatkowo podnieśli też zarzut niewłaściwie określonej sumy wekslowej, a pozwany K. S. podniósł jeszcze zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych pozwem.

Pozwany R. R., który był reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, po pierwsze zarzucił, że weksel został uzupełniony niezgodnie z deklaracją wekslową wywodząc dalej, że strona powodowa nie posiada legitymacji czynnej w niniejszym postępowaniu. (...) Sp. z o.o.w S. nie ma legitymacji formalnej z weksla - jest posiadaczem ale nie wierzycielem wekslowym. Zgodnie z treścią umowy pożyczki weksel został wystawiony na zabezpieczenie roszczeń pożyczkodawcy, którym była (...) Kasa (...) we W., a nie strona powoda, która aktualnie dochodzi praw z weksla, co jest w ocenie pozwanego dostateczną podstawą do oddalenia powództwa w całości. Dodał też, że nie został prawidłowo wezwany do wykupu weksla, a swój podpis na wekslu wystawionym przez pozwaną ad.1 T. Z. złożył mając na względzie fakt, że zgodnie z treścią umowy pożyczki jednym z zabezpieczeń miała być hipoteka kaucyjna do wysokości 200 000 zł na nieruchomości pożyczkobiorcy.

Z ostrożności procesowej pozwany R. R. podniósł też zarzuty ze stosunku podstawowego kwestionując wysokość dochodzonego roszczenia. Wyjaśnił, że pożyczka została w znacznej części spłacona, których to spłat nie uwzględnia wyczerpanie dokonane przez powoda.

Niezależnie od powyższego zarzucił dodatkowo: zawyżenie wysokości należnych odsetek, nieważności części zapisów umowy kredytowej, nieważności umowy w zakresie wynikającym z harmonogramu spłat, przedawnienie części rat pożyczki, sprzeczność żądania z treścią art. 5 k.c. oraz nabycie przez powoda wierzytelności w złej wierze.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 30.12.2006 r. T. Z. zawarła z (...) Kasą (...) we W. umowę pożyczki nr (...) na kwotę 350 000 zł której spłata została rozłożona na okres 60 miesięcy.

Zabezpieczeniem terminowej spłaty pożyczki był m.in. weksel in blanco wystawienia pożyczkobiorcy T. Z. poręczony przez T. S., K., S., R. R.. Zabezpieczeniem pożyczki było też poręczenie wg prawa cywilnego złożone przez T. S., K., S., R. R..

Pożyczkobiorca T. Z. wystawiła i wręczyła (...) w chwili zawarcia umowy weksel in blanco poręczony przez T. S., K., S. i R. R., którzy poręczyli za wszelkie zobowiązania wystawcy weksla tytułu umowy składając swój podpis na wekslu jako poręczyciele za wystawcę.

Strony uzgodniły, że w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki pożyczkodawca ma prawo wypełnić weksel, w tym opatrzyć go datą i miejscem płatności według swego uznania na sumę odpowiadającą zadłużeniu (niespłaconej kwocie pożyczki) wraz odsetkami i innymi należnościami.

Poręczyciele T. S., K., S. i R. R. wyrazili też zgodę na przelew wierzytelności w przypadku przeterminowania na rzecz spłaty całości lub części należności z tytułu udzielonego kredytu na rzecz podmiotu (...) sp. z o.o. z/s w S.

(dowód umowa pożyczki nr k. 66-69, aktualny plan spłaty pożyczki k. 70-71);

Pismem z dnia 17.11.2010 r. (...) Kasa (...) (następca prawny (...) Kasy (...) we W.) poinformowała zobowiązanych o tym, że w związku ze zwłoką w spłacie pełnej raty pożyczki udzielonej T. Z. na podstawie zawartych w umowie kredytowej porozumień, wypowiedziała umowę pożyczki z 14- dniowym terminem wypowiedzenia, wzywając jednocześnie wszystkich pozwanych do uregulowania powstałego z tego tytułu zadłużenia. Wskazując jednocześnie, że po wypowiedzeniu umowy należności z tytułu tej umowy stają się w całości wymagalne wraz z odsetkami i wszelkimi kosztami. Na dzień 17.11.2010 r., całość zadłużenia z tytułu w/w umowy wynosiła 310 503,96 zł. Pozwany R. R. kolejnym pismem datowanym na dzień 07.03.2011 r. powiadomiony został, że T. Z. nadal zalega za spłatą pożyczki.

(dowód: zawiadomienie o wypowiedzeniu umowy k. 73-74, dowody wpłaty k. 77-77, powiadomienie z dnia 07.03.2011r. k. 78);

Pismem datowanym na dzień 22.12.2011 r. (...)Kasa (...)przesłała zawiadomienie skierowane do T. Z.wraz z powiadomieniem dla poręczycieli informując ją, że w dniu 21.12.2011 r. przeniosła na stronę powodową(...) sp. z o.o.w S.wierzytelność w stosunku T. Z.wynikającą z jej zadłużenia z tytułu umowy pożyczki z dnia 30.12.2006 r.

(dowód: zawiadomienie o przelewie wierzytelności z dnia 22.12.2011r. k.72);

(...) Spółka z o.o. z siedzibą w S. w dniu 26.03.2013 r. wypełniła wystawiony przez T. Z. a podpisany przez T. S., K., S., R. R. jako poręczycieli weksel in blanco na kwotę 410 173,81 zł z terminem płatności na dzień 05.04.2013 r.

(dowód: weksel - odpis weksla k.15);

Pismem dnia 26.03.2013 r. pozwani zostali wezwani do wykupienia weksla.

(dowód: pismo z dnia 26.03.2013 r. k. 16-17 wraz dowodem nadania k.18-23).

Sąd zważył, co następuje:

W rozpoznawanej sprawie strona powodowa (...) Spółka z o. o. w S. domagała się w postępowaniu nakazowym zasądzenia od pozwanych T. Z., R. R., K. S. i T. S. kwoty 410 173,81 zł wraz z odsetkami ustawowymi wskazując, że jest wierzycielem z weksla własnego wystawionego przez T. Z., a poręczonego przez pozwanych R. R., K. S. i T. S.. Dla wykazania swego roszczenia strona powodowa dołączyła do pozwu weksel własny in blanco wypełniony na dochodzoną kwotę, gdzie jako remitent wekslowy wskazana została strona powodowa tj. (...) Spółka z o.o. w S., a poręczycielami tego weksla byli pozwani R. R., K. S. i T. S..

Poręczyciele przez swój aval zabezpieczyli zapłatę weksla, dając gwarancję zapłaty za osobę z weksla tego bezpośrednio zobowiązaną - T. Z.. Zobowiązanie wystawcy weksla i poręczyciela jest solidarne. Wynika to z art. 47 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz. 282, zmiana Dz. U. z 2006 r. Nr 73, poz. 501), który stanowi, że kto weksel przyjął, indosował lub zań poręczył odpowiada wobec posiadacza solidarnie. Podstawą roszczenia powoda stanowił sam fakt posiadania należycie wypełnionego weksla mającego wszystkie cechy wskazane w art. 101 prawa wekslowego.

Pozwani R. R., K. S. i T. S. zaskarżając nakaz zapłaty podnieśli zarzut nieważności porozumienia wekslowego oraz brak podstaw faktycznych i pranych dochodzonego roszczenia kwestionując jednocześnie wysokość sumy wekslowej i wskazując na zarzut przedawnienia części rat zadłużenia.

Pozwany R. R. wskazał ponadto, że weksel został uzupełniony niezgodnie z deklaracją wekslową i podał, że strona powodowa nie jest wierzycielem wekslowym i nie posiada legitymacji czynnej w niniejszym postępowaniu.

Zarzut dotyczący braku legitymacji czynnej w dochodzeniu roszczeń z weksla, w ocenie Sądu, w okolicznościach niniejszej sprawy, zasługiwał na uwzględnienie.

Dochodzone roszczenie nie mogło zostać uwzględnione dlatego, że uzupełnienie weksla in blanco będącego podstawą niniejszego powództwa nastąpiło niezgodnie z porozumieniem wekslowym. Porozumienie to szeroko zakreśliło uprawnienie do uzupełnienia weksla (w każdym czasie na sumę odpowiadającą zadłużeniu wobec spółki) które to uprawnienie przysługiwało remitentowi tego weksla tj. (...)Kasie (...)we W.. Strona powodowa, która uzupełniła weksel in blanco, nie była więc osobą upoważnioną do dokonania tego uzupełnienia.

Nieodzowną w świetle art. 10 prawa wekslowego przesłanką uznania niezupełnego dokumentu za weksel in blanco jest udzielenie odbiorcy tego dokumentu upoważnienia do jego uzupełnienia. Przyjmuje się, że z chwilą wręczenia weksla in blanco między wręczającym, który złożył podpis w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego, a

odbiorcą dochodzi, zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95 (OSNCP 1995, nr 12, poz. 168), do zawarcia umowy skierowanej na powstanie zobowiązania wekslowego. Zobowiązanie to i odpowiadająca mu wierzytelność powstają jednak dopiero po uzupełnieniu weksla in blanco zgodnie z udzielonym upoważnieniem. Do chwili uzupełnienia można mówić jedynie o przyszłym zobowiązaniu wekslowym oraz przyszłej wierzytelności wekslowej. Uzupełnienie wywiera jednakże skutek z mocą wsteczną, od chwili wydania weksla in blanco odbiorcy.

W rozpoznawanej sprawie treść deklaracji jednoznacznie wskazuje, że pozwana T. Z. uprawniona do wypełnienia weksla (...)Kasą (...)we W., a nie jego posiadacza - stroną powodową. W tych okolicznościach należy przyjąć, że strona powodowa chcąc dochodzić roszczeń z tego weksla musiałaby wykazać, że nabyła uprawnienie do jego wypełnienia w drodze cesji wierzytelności zabezpieczonej tym niewypełnionym wekslem in blanco i na tej podstawie winna być wpisana jako remitent wekslowy.

Należy w tym miejscu wyjaśnić, że przyszła wierzytelność jaka została wykreowana wystawieniem weksla in blanco, jest uważana za przenoszalną. Dopuszcza się przy tym przeniesienie wraz z nią uprawnienia do uzupełnienia weksla in blanco, chyba że co innego wynika z treści upoważnienia do uzupełnienia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2004 r., II CK 170/04, nie publ., z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 228/04, OSP 2005, nr 11, poz. 130, z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 25/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 117, oraz z dnia 5 lutego 1998 r., III CKN 342/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 141). Przy czym, w wypadku, gdy weksel in blanco nie jest zaopatrzony w indos, a z taką sytuacją mamy niewątpliwie do czynienia w niniejszej sprawie (brak umieszczonego na wekslu czy przedłużce pisemnego indosu) - **weksel in blanco może być przeniesiony tylko według przepisów o przelewie wierzytelności** (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 1998 r., III CKN 342/97, OSNC 1998 r. nr 9, poz. 141 i z dnia 9 września 2004 r., II CK 499/03 i powołaną w nich dalszą judykaturę). Jedynie bowiem wtedy są podstawy do uznania, że przeniesienie weksla in blanco nastąpiło na zasadach prawa wekslowego, tj. w sposób przewidziany w art. 14 zd. 1 lub art. 14 zd. 2 pkt. 3 prawa wekslowego.

Strona powodowa natomiast w niniejszym procesie nie wykazała, że nastąpiło przeniesienie na nią uprawnienia do wypełnienia tego weksla i wpisania siebie jako uprawnionego wierzyciela wekslowego. Takim dowodem musiałaby być pisemna umowa cesji wierzytelności, o której mowa w art 509 i nast. k.c. Przelew wierzytelności jest umową, na mocy której uprawniony posiadacz weksla przenosi na cesjonariusza daną wierzytelność. Skutkiem cesji jest przejście z majątku cedenta do majątku cesjonariusza zarówno wierzytelności inkorporowanej w wekslu niezupełnym, jak i związanego z nim uprawnienia do uzupełnienia weksla. Takiej umowy strona powodowa w przewidzianym do tego terminie nie przedstawiła.

Co prawda w postępowaniu z weksla to pozwany podnosząc, że roszczenie powoda z tego stosunku w całości albo w części nie istnieje, musi tę okoliczność udowodnić (tak Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 7 stycznia 1967 r., III CZP 19/66, OSNCP 1968, nr 5, poz. 79). Nie można jednak uznać, że zakres tego obowiązku jest nieograniczony, tym bardziej w sytuacji gdy pozwany miałby dowodzić fakty negatywne (z reguły bowiem nie dowodzi się twierdzeń negatywnych - negativa non sunt pro banda). Trudno uznać więc, aby pozwany miał obowiązek dowodzenia, że nie doszło do zawarcia umowy cesji wierzytelności przenoszącej na powoda wierzytelność wekslową. To powód w tej sytuacji winien wykazać, że ma legitymację czynną w dochodzeniu roszczeń z weksla

Ponadto w sytuacjach, w których mamy do czynienia z wekslami in blanco, zgodnie z utrwalonym orzecnictwem sądowym i literaturą przedmiotu, przyjmuje się, że abstrakcyjny charakter zobowiązania dłużnika wekslowego ulega daleko idącemu ograniczeniu i dłużnik ten może podnieść w stosunku do wierzyciela wekslowego zarzuty nie tylko formalne, wynikające z prawa wekslowego, ale również z treści zawartego porozumienia (a w szczególności zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem) i z łączącego strony stosunku podstawowego (art. 10 i art. 17 Prawa wekslowego). Dłużnik może wówczas bez ograniczeń powoływać się na zarzuty pozawekslowe, wynikające ze stosunku podstawowego. Stosunek cywilnoprawny rozstrzyga o tym, czy i w jakim zakresie istnieje po stronie dłużnika zobowiązanie wekslowe zaciągnięte wobec wierzyciela w celu zabezpieczenia wierzytelności cywilnoprawnej, może więc stanowić podstawę obrony dłużnika wekslowego przed powództwem, którego podstawę stanowi sam weksel

(M. Czarnecki, L. Bagińska: Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, C.H. Beck, 2 wydanie, str. 44-45; A. Szpunar: Komentarz do prawa wekslowego i czekowego, Wyd. Prawnicze, 3 wydanie, str. 103).

Takie właśnie zarzuty zostały przez pozwanych, a w szczególności przez pozwanego R. R. podniesione. Podniesienie przez dłużnika zarzutów wynikających ze stosunku cywilnego łączącego strony zmusza wierzyciela - w celu ich zwalczenia - do powoływania się na okoliczności faktyczne dotyczące tego stosunku oraz na przepisy prawne ten stosunek normujące. W ten sposób spór z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego, na którym oparty był pozew wniesiony w postępowaniu nakazowym, przenosi się na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego. Ten ostatni bowiem stosunek rozstrzyga o tym, czy i w jakim zakresie istnieje po stronie dłużnika zobowiązanie wekslowe zaciągnięte wobec wierzyciela w celu zabezpieczenia wierzytelności cywilnej. Omawianą łączność wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 7 stycznia 1967 r. III CZP 19/66 (OSNCP 1968/5 poz. 79). Wynika z niej swoisty priorytet stosunku „podstawowego” wobec stosunku wynikającego z weksla gwarancyjnego. Właśnie ta możliwość obrony pozwanego w postępowaniu nakazowym jest przejawem tego priorytetu. Podniesienie przez pozwanych zarzutów ze stosunku „podstawowego” zobowiązuje powoda do złożenia oświadczenia co do nich (art. 210 § 2 kpc). Oświadczenie to - siłą rzeczy - polega na przytoczeniu dalszych faktów dotyczących stosunku „podstawowego” i uzasadniających, w związku z odpowiednimi przepisami prawa cywilnego, roszczenie cywilnoprawne z tego stosunku.

Powód uchybił swojemu obowiązkowi dowodowemu, gdyż w nie złożył w zakreślonym przez Sąd terminie odpowiedzi na zarzuty. Zaniechał tym samym złożenia oświadczenia, zawierającego przytoczenie dalszych faktów dotyczących stosunku podstawowego i uzasadniających roszczenie cywilnoprawne z tego stosunku, a przede wszystkim nie przedłożył umowy cesji wierzytelności potwierdzającej przejście uprawnienia do wypełnienia weksla na powoda.

Dopiero w późniejszym momencie, już w opóźnieniu do tego terminu jaki został wyznaczony przez Sąd powód wypowiedział się na temat stosunku prawnego, który legł u podstaw wystawienia weksla. Sąd takich spóźnionych wniosków nie mógł uwzględnić, w szczególności, że strona powodowa nie wykazała, że nie mogła z tego dowodu skorzystać wcześniej lub że potrzeba ich powołania wynikała później (zgodnie z obowiązującym pierwotnie art. 207§ 6 k.p.c.).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie 496 k.p.c. uchylono nakaz zapłaty w punkcie I sentencji wyroku i oddalono powództwo jako niezasadne w punkcie II sentencji wyroku.

O kosztach procesu w punkcie III sentencji wyroku Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., który stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Sąd zasądził od strony powodowej na rzecz R. R., który był reprezentowany przez pełnomocnika koszty zastępstwa procesowego w kwocie 7 200 zł ustalone na podstawie § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu wraz z opłatą od pełnomocnictwa 17 zł.

W pkt IV sentencji wyroku Sąd, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych zasądził od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 15 381 zł tytułem opłaty sądowej od zarzutów od uiszczenia której pozwani byli zwolnieni.